עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ח מהל' מאכ"א הל' יא טוש"ע י"ד סימן קי סעיף ג וטור י"ד סוף סי' ט ועיין כ"מ:
יז ב מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה א:
יח ג מיי' פ"ו שם הלכה יח:

מסורת הש"ס

א) קינין פ"ב מ"ג, ב) שם פ"ג מ"ה, ג) [יומא סד. יש"נ] ועי' לעיל יב. ושי"נ, ד) ד"ה לעולם, ה) דף לח:

וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי אלא ניכבשינהו דנידדי (א) ונימא כל דפריש מרובא פריש אמר רבא (השתא דאמור רבנן לא ניקרב) גזירה שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקרבו (ב) א"ל ההוא מרבנן לרבא אלא (ג) מעתה מגיסא אסירא משום שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקחו בעשרה (ד) כהנים בבת אחת מי אפשר אלא אמר רבא משום (ה) קבוע אמר רבא השתא דאמרי רבנן לא נקריב אי נקריב (ו) לא מרצי איתיביה רב הונא בר יהודה לרבא חטאת שנתערבה בעולה ועולה שנתערבה בחטאת אפי' אחת בריבוא ימותו כולן במה דברים אמורים בכהן נמלך אבל בכהן שאין נמלך עשאן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול למטה מחצה כשר ומחצה פסול אחת למטה ואחת למעלה שניהן פסולות שאני אומר חטאת קריבה למעלה ועולה קריבה למטה אלא (ז) הא כמאן דאמר בעלי חיים נדחין הא כמאן דאמר בעלי חיים אינן נידחין הרי שחוטין דלכולי עלמא נידחין

דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי: **ניכבשינהו דניניידו.** יכוף אותם שינודו דלא ליהוי קבוע: **אמר רבא גזירה שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקרבו.** קא סלקא דעתך השתא דחיים לשמא אחר שיקחם אחד אחד עד שמטו י' והם רוב יבואו י' כהנים ויזרקו דמיהן ויקטירו אימוריהן כאחד ואפשר לצמצם והשתא דאשתכח (ח) דקריב רובא בבת אחת וליכא למימר איסורא ברובא איתיה דבשלמא כי משיך חד חד ומקריב קמא קמא איכא למימר דכל חד דקריב בהיתר (ט) מרובא פריש ואיסורי (י) הנך בהני דפיישי הוא דהוו רובא לגבייהו אבל השתא דקרבי כי הדדי לא הוו הני דפיישי רובא לגבייהו: **אלא מעתה מגיסא אסירא.** כלומר וכי מאחר שמשכו ולקחו אחד אחד לבדו ובנידנוד דכל חד דאמר (יא) דמרובא פריש ושחטן וקבל דמן במגים בחזקה שהוא כשר חוזרים ומצטרפין השחוטין להיות רוב ולהיאסר: **ומשני משום שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקחו.** מתוך התערובת וכיון דרובא נסבי (יב) כי הדדי איכא למימר דאיסורא ברובא איתיה: **ובבת אחת מי משכחת לה.** בשלמא זריקה והקטרה (יג) איכא למימר בבת אחת אבל לקיחה כיון דכבשינהו ונוידי כלום (יד) אפשר לצמצם לקיחתן דלא צריך לרדוף ולהשיג כל אחד: **אלא אמר רבא גזירה משום קבוע.** דלמא אתי למימשך ולמיסביניהו חד וחד כי לא ניידי דה"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי וליכא למיסמך ולמימר מדרובא פריש: **אי מקריב לא מרצי.** דאידחי ליה מדרבנן (טו) (נ"ל מדאורייתא בשעת קביעותא לא חזו עד דניידי וגזרו ביה רבנן משום קביעותא והוו להו דחויין מן התורה ומתני' אפילו הוכרו לבסוף אסורין הואיל ונדחו ושוב אין חוזר) (טז) ור' (יז) אמר לי דהאי קבוע אינו דין מן התורה כמחצה על מחצה אלא א"כ ניכר האיסור כל (יח) שהן (דמגו דאחד דמינכר ילפי' לה) ושוב אינו חוזר ונראה ואע"פ שהכשרין שבהן ראויין להקרבה הואיל ונדחה מלהקריב לכתחלה מחמת הפסולין המעורבין בהן נדחו לגמרי דהוה (יט) להו כפסולין: **חטאת שנתערבה בעולה.** בעופות קתני דלית להו תקנתא ברעייה שאין פדיון לעוף כדאמרינן במנחות בפרק המנחות והנסכים (דף ק:): **מחצה כשר ומחצה פסול.** ומביא חטאת ויקריבנה למטה. ומיובתא לרבא מהא דקתני מחצה כשר דהא הכא אילו אתי לאימלוכי אמרי' ליה לא תקריב כדקתני ימותו שאין מכניס (כ) לפסול זה בידים מפני תקנת חבירו וכי לא נמלך והקריב קתני דהעשוי כהלכתא כשר וה"נ הכשירן ירצו: **הא כמ"ד.** פלוגתא רבי (כא) יהודה ורבנן היא בסדר יומא (דף סד:): **והרי שחוטין דלכ"ע.** כל הנך דפליגי בבעלי חיים מודו בשחוטין דנידחין: **ותנן.** במתני' אם קרב הראש כו' אברי בעל מום ואברי עולות תמימות הרבה שנתערבו ר"א אומר אם קודם שנמלך בה (כב) הקריב אחד מן הראשים יקרבו כל הראשים ואפי' לכתחלה דתלינן איסורא באותו שקרב ראשון והא הכא דאילו אתי ברישא לאימלוכי א"ל לא תקריב דכתיב ואשה לא תתנו מהם (ויקרא כב) וכי לא אימליך מכשרינן הנך דפרישי (כג) ולא אמרינן ידחו:

הוא

וגבי דם כסוי (חולין דף פז.) שנתערב בדם בהמה דלר' יהודה אין דם מבטל דם כולהו א"א לזה להיות כזה אפילו לרבי חנינא דלא דמי לדם קדשים דאפשר להיות כחולין כמו שפי' בקונטרס בהקומץ רבה (מנחות כג.) (ד) דכשילין לילה אחת יצא מקדושתו כחולין וכוליה סתמא דהש"ס לרב חסדא דלא כרבי חייא דאמר בפ' גיד הנשה (חולין ק.) חתיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות לרבי יהודה וגבי זרוע בשלה (שם דף צח:) דקאמר לא נצרכא [אלא] לר' יהודה דאמר מין במינו לא בטיל וגבי ציר (שם צט:) דקאמר רבי יהודה שיעורו במאתים (כד) ופריך והא א"ר יהודה מין במינו לא בטל [ומשני שאני כו'] והאיכא דבילה (ה) דמין במינו לא בטל לר' יהודה ודם תבוסה דאמרינן בנדה (דף עא:) דאין דם מבטל דם לרבי יהודה ואפילו לרבי חנינא ל"ע דנראה שיש מהנך שהבאתי דלא כרבי חייא ועוד יש ליישב תירוץ ר"ת שמחלק בין לח ליבש ולא קשיא ההיא דפסחים (דף כט.) לר' יוחנן דלאו אליבא דכולי עלמא קאמר טבל ויין נסך במשהו דמודה ר' יוחנן דלרבנן דר' (כה) יהודה בנותן טעם אלא רבי יוחנן סבר כרבנן (כו) בשאר איסורים וכר' יהודה בטבל ויין נסך וכן ברייתא דתניא כוותיה דרבי יוחנן והשתא ההיא דפסחים (ג"ז שם) כרבנן דמין במינו בטל (כז) מק"ו וליכא השתא ג' מחלוקת של תנאים בדבר דהא תניא כוותיה דרבי יוחנן והא דתניא בפרק הנודר מן הירק (נדרים נח.) כלל אמר ר"ש [כל] דבר שיש לו מתירין כו' אמרו לו הרי שביעית שאין לה מתירין ותנן השביעית אוסרת כל שהוא במינו אמר להם לא אמרו שביעית במינו אלא לביעור אבל לאכילה לא ולא מצי למיפרך מטבל ויין נסך דהתם סבירא להו כרבנן דכל איסורין בטלין אפי' במינן (כח) וה"ר יצחק הלבן תירץ [הא דידיה] הא דרביה דההיא דלקמן דאין דם מבטל דם רבי יהודה משום רבן גמליאל קאמר לה והכי נמי משני אביי לקמן (דף עט.) (אם כן) (כט) קשה דרבא פליג עליה ויש עוד לפרש ההיא דשני כוסות דהא דאין החולין מסייעין למים לבטל את התרומה לאו משום דבמינו כמשהו אלא משום דהאי באחד ומאה והאי בששים והתבטל בששים קאמר דלא מסייע ליה דכיון (ל) דדינו במאה וכגון דליכא מאה בין המים ויין של חולין אבל המים רבין על התרומה ששים דאי לאו אמרינן סלק את מינו כמי שאינו היה נאסר היין של חולין משום דליכא מאה והיה הכל נאסר שאין המים רבים על החולין ועל התרומה בששים: **ונכבשינהו** דניניידן ונימא דכל דפריש מרובא פריש. וכגון שלא בפניו פירשו ממקום קבוע דאי היתה הפרישה בפניו היו אסורין כאילו לקחן במקום קביעות וכן מוכח בפרק קמא דפסחים (דף ט:) דתשע צבורין של (לא) חמץ ואחת של מצה ואתא עכבר ושקל דאמרי' כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ובפרק גיד הנשה (חולין צה.) אמרי' גבי תשע חנויות בנמצא הלך אחר הרוב אפילו נמצא ביד עובד כוכבים (לב) והיינו טעמא דגבי ציבורין איירי דשקל עכבר קמן שנולד לנו הספק במקום קביעות ולכך קאמר (לג) ונכבשינהו דניידן דכיון שיצאו ממקום קיבוען אמרינן מרובא פריש והכי נמי אמרינן בפרק בתרא דיומא (דף פד:) גבי תשעה עכו"ם וישראל אחד ביניהן דבאותה חצר מפקחין וכחצר אחרת אין מפקחין: **אלא** אמר רבא משום קבוע. מדגזור משום קבוע הי' נראה דלאי שקיל חד מן הקבוע אסור מדאורייתא ולא אמרי' מרובא פריש (לד) דכיון דדבר חשוב הוא ולא בטל היכא דה"ל קבוע כמחצה על מחצה דמי אבל א"א לומר כן מדאמר רב בסמוך טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהן לים הותרו כולן ומשמע נמי לדידיה דבמתני' [דנתערבו] אחד בריבוא ומית חד מינייהו אמרי' דאיסורא מית והשאר מותרין ואמאי (לה) אדרבה דהיתר נפל ומית אלא היינו טעמא דהקילו משום דמדאורייתא בטלי ברובא * דכל מילי מדאורייתא ברובא בטלי כיון דלא ידיע ואפילו ששה דברים מאחר שנתערב ולא ידיע וכן תרומה בטלה באחד ומאה ולא שייך כל קבוע אלא בדבר הידוע כגון תשע חנויות ותשע צבורין ותשע לפרדעים ותשע עכו"ם שההיתר והאיסור שלהם ידועים במקומם: **במה** דברים אמורים בכהן נמלך כו'. אין משנה זו שנויה כך במסכת קינים אלא פרק אחד הוא שמתחיל כך וקאי אכל מאי דתני לעיל (לו):

◆

מוסף רש"י

בעלי חיים נדחין. בהמה שנדחית בחיים דהוה דיחוי גמור, אלא לכשנראית לאחר מכן שוב אינה קריבה אלא רועה (פסחים צח.). ואע"ג דהדר מיפסלו לשלם משום דיחוי קמאי (תמורה כו:). והיכא למ"ד אין דיחוי אלא בשחוטין אבל בע"ח שנדחו חוזרין ונראין (קדושין ז:):

◆

נוסחאות רש"י כת"י

וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. דנפקא לן מוהרג לו פרט לזורק אבן לגו בסנהדרין (עט.) וביומא (פד:): **ניכבשינהו דניניידן.** יכוף אותן שינודו כי היכי דלא ליהוי קבוע: ה"ג **אמר רבא גזירה שמא יבאו עשרה כהנים בבת אחת ויקריבו.** שמא יבאו עשרה כהנים ויזרקו הדמים יחד ויקטירו החלבים בבת אחת דהשתא ליכא למימר מרובא פריש דהיכא הכא איתיה: **אלא מעתה מגיסא דאסירא.** וכי המגים שהדם בתוכו או שהחלבים בתוכו הוא אוסרתן להיות נאסרין משום רוב, מכיון שמשכן מן התערובת כל אחד לבדו כשהן עדיין ואמרינן בכל חד מרובא פריש והוכשר, יחזור ויפסל בתוך המגים: ומשני **גזירה שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקחו.** שמא יקחום יחד עשרה מן העדר וריבא כי הדדי פירשו: **ובב"א מי משכחת לה.** בשלמא זריקה והקטרה איכא למימר בבת אחת אבל לקיחה כיון דניכבשינהו למינד ונייד ליכא למימר בבת אחת דלאי אפשר לצמצם לקיחתן דכי פריש חד לבהלא וחד לבהלא צריך לרדוף אחריו: **אלא אמר רבא גזירה משום קבוע.** דילמא אתי למימשך חד וחד כי לא ניידי ולמימר מרובא פריש ואנן קים לן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי כדפרישית לעיל: **אי מקריב לא מרצה.** דלאידחי ליה מדרבנן: **חטאת שנתערבה בעולה.** בעופות קמיירי דלית להו תקנתא ברעייה שאין פדיון לעוף כדאמרינן בפרק המנחות והנסכים (דף ק:): **כולן ימותו.** לפי שהחטאת למטה ועולה למעלה וזו כליל וזו נאכלת: **מחצה כשר ומחצה פסול.** והיכא לבהליה פרידה אחת ויקריב למטה. ומהא דקתני מחצה כשר מותבינן לרבא דהא הכא אילו אתי לאימלוכי אמרינן ליה לא תקרב כדקתני ימותו שאין נכון לשנות הקרבן בידים, וכי לא נמלך והקריב אמרינן העשוי כהלכתו כשר: **הא כמאן דאמר כו'.** פלוגתא דרבנן ור' יוחנן היא במסכת יומא (דף סד.): **והא שחוטין דלכו"ע.** כלהנך דפליגי בבעלי חיים מודו בשחוטין דמדחין: **נדחין.** משנדחה שוב אינו ראוי:

◆

גליון הש"ס

[תוס' ד"ה אלא וכו' דכל מילי מדאורייתא ברובא בטלי וכו'. עי' מעילה דף כא ע"ב תוס' ד"ה פרוטה וכו' ובכ"מ דף ו ע"ב בתוס' ד"ה קטן וכו':]

◆

שינויי נוסחאות

א] צ"ל דניניידו (שיטה. וכעי"ז בבאה"ג). בכ"מ נכבשינהו כי היכי דניניידו, וכפי' התרומה גרים דניניידו. ופי' נעמידם במקום צר יקנן כי היכי שילכו משם בדוחק וכל אחת ואחת כשהיא פורשת מן החדר ניחא כל דפריש כו': ב] צ"ל ויקריבו. וכן ברש"י (שיטה): ג] צ"ל אטו מגיסא (גליון). ועי' שטמ"ק שמבאר חילוק הגי': ד] תיבת בעשרה כהנים נמחק. וצ"ל ובבת אחת (שטמ"ק): ה] צ"ל גזירה משום (שטמ"ק): ו] צ"ל מקריב (שטמ"ק): ז] צ"ל א"ל (צ"ה צ"ק): ח] צ"ל אשתכח (שיטה צ"ק): ט] בהיתר קרב דמרובא פריש כצ"ל (צ"ק): י] ואיסורא בהני דפיישי כצ"ל (שיטה): יא] אמרן ביה מרובא פריש כצ"ל (שיטה): יב] צ"ל נסבי (שיטה צ"ק): יג] והקטרה אפשר לצמצם ואיכא כו' כצ"ל (שיטה): יד] כולם א"א לצמצם לקיחתן, הלא צריך לרדוף ולהשיג את כל אחד כצ"ל והס"ד (שיטה): טו] מכאן עד תיבת ילפי' לה. בכ"ה ליתא (שיטה): טז] צ"ל חוזר ונראה (באה"ג): יז] צ"ל שהוא הנ"ה מן ור' אומר כו' עד ילפי' לה. ונחלק רבו של הנה אפירש"י (בה"ג): יח] כל שהוא דמנכר דילפי' לה דאחד דנכרי דמינכר כל שהוא ושוב כו' כצ"ל. פי' הא דילפי' דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. מפרט לזורק אבן לגו, והיינו ט' ישראלים ואחד נכרי דמינכר הנכרי כל שהוא (צ"ק): יט] צ"ל והוה (שיטה): כ] צ"ל מקריבין (גליון): כא] פ"ה רב ורבי יוחנן (שיטה): כב] צ"ל בא והקריב (שיטה): כג] נלע"ל דפיישי (רש"ש): כד] צ"ל במאתיים. ופי' רביעית לוג נוטה אוסר קמחים לוג טוהר (צ"ק): כה] תיבות דר' יהודה נמחק (צ"ק): כו] כרבנן (שיטה): כז] בטל בכל מקום ואיכא כצ"ל (שיטה צ"ק): כח] כאן חסר. עי' תוס' מנחות כב ע"ב (שיטה). וז"ל התוס' שם והשתא ניחא הא דתניא בתוספ' יין נסך שנפל על גבי ענבים ידחם על גבי יין יקלף את היין והשאר מותר אע"פ שאי אפשר שלא ישאר שם משהו יין אבל קשיא מההיא דתניא בתוס' דטבול יום גבי חבית שניקבה בין מפיה בין מצידיה בין משוליה טמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה מפיה מפני שמשקה מתחיך לתוך ידו משוליה מפני שהמשקה נגרר על גבי ידו מן הצדדין יעלה באחד ומאה: כט] צ"ל אבל (ב"ש ואיק): ל] צ"ל כיון (באה"ג): לא] של מצה ואחת של חמץ ואתא כו' כצ"ל (הגרי"ב): לב] אלא ע"כ היינו טעמא כצ"ל (צ"ק): לג] קאמר הכא ונכבשינהו כצ"ל (ב"ש). ני' ת"ג א"נ לכך קאמר כו'. והיא מילין אחר ע"ם, ועי' טה"ק: לד] פריש היכא דהו"ל קבוע כמחצה על מחצה דמי כיון דדבר חשוב הוא ולא בטל אבל א"א וכו' כצ"ל לפי הנראה (באה"ג): לה] ואמאי נימא דהיתר נפיל דהיתר מית כצ"ל (גליון): לו] בכ"מ נוסף והתלמוד מביא בקיצור: לז] בגיטין ליתא, אלא דהתוס' שם תירצו כן, וברש"י שם תירץ זה בענין אחר: לח] תיבת והפקעתם ליתא בכת"י, ושם אינו ברור כ"כ ונראה שכתוב דהרי חזי בשעת שחיטה. ובגליון כי' נלע"ל ואינן יכולין להפקיע ההקדש כי אם קודם שחיטה. ועיי' תוס' יבמות שם שפירשו בענין אחר:

◆

שיטה מקובצת

ניכבשינהו דניידו ונימא כו'. וקשה דהא נפיק דפסחים (דף ט:) גבי ט' צבורין של מצה לא אמרינן כל דפריש כו' כיון דבפניו פירשו וא"כ מאי פריך הכא. הלא כיון דפירש מן הקביעות בפניו לא אמרינן כל דפריש מרובא קא פריש. וי"ל דה"ק דמניידינהו שלא בפניו שנעשו פנוי אחור כדי שלא נראה מהיכן פירש. וכן מוכיח דנכבשינהו ר"ל שנעלים אותם מפניו מדמתרגמינן (ויקרא כ) ולא העלם יעלימו מיכבש יכבשון. ועוד נראה לפרש מקמי דהא דאמרינן דלא חשיב פירש מרובה היכא דפריש בפניו מן הקביעות היינו דוקא היכא דהאיסור ידוע ומבורר במקום קביעתו כי היכא דתשע צבורין דידוע היא איזה צבור הוא חמץ ולכך היכא דשקיל עכבר בפניו מאחד מהם ולא ידעינן מאיזה צבור לקח לא חשיב פריש מרובא, אבל הכא שהאיסור אינו ידוע במקום קביעתו ומשום חשיבות דבעלי חיים מחמרינן לעשותו כידוע הלכך צריך לומר כל דפריש כו' אע"ג דפריש בפניו ודלאו דניידי מקביעות, כיון דלאו ידוע ומבורר איסורו: **שמא** יבאו י' כהנים בבת אחת ויקריבו. פי' ויקריבו הדם והאימורין לאמה וליכא פריש מרובה כיון דרובה איכא הכא. ופריך אלא מעתה מגיסה תהא [illegible]

[illegible] כך נראה למורי ז"ל:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones